

5. План рахунків бухгалтерського обліку банків України: постанова Правління НБУ № 89 від 11.09.2017 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17#Text>

6. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій від 03.12.2003 № 516 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#Text>

7. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України: Постанова Правління Національного банку України від 27.02.2018 № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18#Text>

8. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121 - III (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

9. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text>

10. Цивільний кодекс України. Затверджений Верховною Радою України від 16.01.2003 № 435-IV (із змінами). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Пилипенко О. І.,

доктор економічних наук, доцент,

професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування

Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

ПРИНЦИП БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Умови та обставини господарювання в Україні з кінця лютого 2022 року до їх офіційного завершення є надзвичайними та невідворотними (форс-мажорними), при цьому велика кількість підприємств і підприємців не припинили свою діяльність, що є вкрай важливим для забезпечення життєдіяльності країни. Незважаючи на непоправні втрати внаслідок воєнних дій, вітчизняне бізнес-середовище не лише вистояло, а й поповнилося новими суб'єктами. За даними [1], з 24 лютого 2022 року по 12 лютого 2023 року в Україні зареєстровано 17,1 тис. нових підприємств і 178,5 тис. фізичних осіб підприємців. При цьому найбільша кількість новостворених ФОП за воєнний час припадає на такі види діяльності: комп'ютерне програмування (12% новостворених ФОП); роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах (6,2%); вантажний автомобільний транспорт (5%).

В умовах військового вторгнення РФ на територію України ситуація в бізнес-середовищі розвивається стрімко та непередбачувано. Суттєвий вплив на систему бухгалтерського обліку чинять перерви або повна зупинка виробництва в постраждалих регіонах України та сусідніх країнах внаслідок активних або дистанційних бойових дій; пошкодження або втрата запасів та необоротних активів; закриття або пошкодження об'єктів цивільної інфраструктури у постраждалих регіонах; збої в логістиці; нестабільність цін на товари та іноземні валюти; скорочення обсягів продажів і прибутків від бізнесу в постраждалих регіонах; кібератаки як інструмент інформаційної війни тощо. Вказані фактори впливу війни на систему бухгалтерського обліку та аудиту унеможливають здійснення прогнозування та управління суб'єктами господарювання, зокрема через втрату контролю за здійсненням господарських операцій. За таких умов система управління суб'єктами господарювання має оперативно реагувати на вплив воєнно-політичної ситуації на бізнес з метою забезпечення складання достовірної фінансової звітності та прийняття правильних і вчасних управлінських рішень.

Одним із фундаментальних у бухгалтерському обліку відповідно до Концептуальної основи фінансової звітності [2] є принцип безперервності діяльності, яким передбачається, що підприємство продовжуватиме здійснювати свою діяльність в майбутньому без ліквідації або припинення його діяльності.

Безперервність діяльності як принцип складання фінансової звітності набуває критичного значення в сучасних умовах господарювання. За таких умов складання підприємством фінансової звітності за МСФЗ передбачає обов'язкову оцінку здатності суб'єкта господарювання продовжувати діяльність на безперервній основі з відповідним розкриттям у фінансовій звітності. Відповідно, оцінка здатності підприємства продовжувати свою діяльність на безперервній основі може охоплювати наступні заходи:

1. Оновлення бюджетів і бізнес-планів, оцінка ступеня чутливості бізнесу до змін середовища з огляду на певні фактори ризиків та можливі сценарії (позитивні та негативні). На рівні управлінської звітності підприємствам доцільно представляти розкриття можливого впливу воєнних дій в частині основних ризиків і невизначеностей, якщо подальший розвиток подій може привести до негативних відхилень від бюджетів підприємства.

2. Розробка реалістичних планів дій за наявності сумнівів щодо безперервної діяльності підприємства.

3. Підготовка чіткого і достовірного розкриття інформації у фінансовій звітності, включаючи інформацію щодо невизначеності, встановленої в процесі оцінки безперервності діяльності.

4. Оцінка ймовірності та розробка заходів щодо захисту від організованих кібератак, які наносяться з метою завдання шкоди підприємству.

вам і незаконного отримання інформації. Важливим є усвідомлення реальної ймовірності таких атак і своєчасне вжиття запобіжних заходів для аналізу ризиків, вибір засобів і розробка планів реагування на кібератаки.

5. Детальний аналіз організаційного забезпечення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в частині питань, що перебувають під впливом невизначеності суджень та оцінок: бухгалтерські оцінки активів, капіталу і зобов'язань; застосування справедливої вартості для оцінки активів; ризики зменшення корисності активів; оцінка очікуваних кредитних збитків; операції хеджування; оцінка обтяжливих контрактів.

В комплексі представлені заходи з оцінки безперервності діяльності суб'єкта в майбутньому мають враховувати ряд чинників:

- а) структура власності підприємства та можливий вплив національних і міжнародних санкцій на підприємство;
- б) географічне розташування підприємства, його значних господарських операцій та інвестицій на російському або білоруському ринках, в зоні бойових дій в Україні, а також можливість здійснювати контроль над ними;
- в) руйнівний вплив воєнних дій на господарські процеси підприємства;
- г) вплив війни на ділових контрагентів підприємства та проблеми в логістиці;
- г) прогнозовані значення зобов'язань сторін кредитних угод;
- д) структура активів і пасивів підприємства з огляду на вразливість діяльності до валютних ризиків і ризиків ліквідності.

За певних обставин може виникати потреба розгляду доцільності складання звітності на основі принципу безперервності діяльності. Для оцінки доречності зробленого припущення про безперервність діяльності керівництву підприємства слід зважати на наявну інформацію щодо майбутнього – як мінімум, протягом року після звітного періоду. Оцінку безперервності діяльності варто постійно оновлювати до дати затвердження фінансової звітності.

Відповідно до роз'яснення Аудиторської палати України [3], в процесі складання фінансової звітності варто оцінити вплив війни на безперервність діяльності шляхом проведення аналізу чутливості декількох можливих сценаріїв, щоб встановити факт існування суттєвої невизначеності щодо здатності підприємства продовжувати діяльність на безперервній основі. Війна впливає на здатність уповноважених суб'єктів забезпечувати організацію бухгалтерського обліку та фіксувати здійснення всіх господарських операцій.

За своїми економічними наслідками війна впливає також на бухгалтерський облік та звітність компаній або їх груп залежно від дії наступних факторів: залежність від російського або білоруського ринків; наявність

дочірніх компаній або активів в Росії, Білорусі або в зоні бойових дій; пов'язаність підприємства з особами, що перебувають під санкціями. Врахування такого впливу має бути регулярним, оскільки безперервність діяльності за вказаних факторів складно передбачити та забезпечити.

Проведення аудиту фінансової звітності в умовах невизначеності передбачає аналіз аудитором оцінки безперервності управлінським персоналом підприємства. При цьому аудитор має повинен врахувати труднощі, що виникають в процесі складання управлінським персоналом прогнозів на майбутнє у зв'язку з вкрай невизначеною та мінливою ситуацією. Прогнози щодо безперервності можуть суттєво змінюватися за короткий проміжок часу. Вкрай обережною має бути оцінка аудитора щодо прогнозів і адекватного відображення в них ситуації на дату підписання аудиторського звіту. Аудитору слід переконатися, що управлінський персонал належним чином розкриває перспективи діяльності, враховуючи поточний високий ступінь невизначеності умов господарювання.

Список використаних джерел

1. Бізнес у рік війни: дослідження YouControl. URL: jur-gazeta.com
2. Концептуальна основа фінансової звітності 2019_RB_Conceptual. URL: [Framework_ukr_AH.pdf\(mof.gov.ua\)](http://Framework_ukr_AH.pdf(mof.gov.ua)).
3. Інформаційний лист Ради Аудиторської Палати України «Щодо впливу військової агресії російської федерації на фінансову звітність та аудиторські звіти». URL: [ІНФОРМАЦІЙНИЙ-ЛИСТ-АПУ.pdf\(apu.com.ua\)](http://ІНФОРМАЦІЙНИЙ-ЛИСТ-АПУ.pdf(apu.com.ua)).

Пічкур Д. В.,

Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

Науковий керівник:

Чуніхіна Т. С.,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри маркетингу

Державний торговельно-економічний університет, м. Київ

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ІНСТРУМЕНТІВ SMM

Сучасний середньостатистичний користувач інтернету проводить в соціальних мережах до 60% вільного часу: спілкується з друзями, дивиться відео, слухає музику, грає в ігри. Однак, соціальні мережі можна використовувати не тільки як засіб дозвілля, а й як інструмент маркетингових комунікацій. Мовою маркетологів інструмент просування компанії, товару або бренду в соціальних мережах називається SMM (Social Media Marketing) [1].